

REDACTIA:

și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2

Articole și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concursuri, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit Administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI:PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:
Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 266.

Foamea în Biharia.

Știri îngrijitoare ne sosesc din Biharia. Populația pierde de tifusul foamei. E sângele nostru și ne sguduim de aceasta nenorocire. Ajutorul ce se dă este paliativ în fața catastrofei. Nu sunt medici destui și hrana ce se tinde e în parte întârziată și neîndestulătoare.

Stările economice din Biharia sunt o veche rană pe trupul nostru național. Când venia vremea secerei, coborau roiurile de muncitori din Biharia peste șesul Ungariei și Banat de își câștigau cu coasa și apoi cu culesul porumbului cele de lipsă pe iarnă. În anii din urmă însă seceta a ars recolta de pe șesuri și așa bietii Bihoreni au rămas fără câștig. Aceasta le-a sleit puterile și acum i-a joit foamea intrând în iarnă cu boala cea mai grozavă în spinare, cu tifusul mortifer. Acasă nu este câștig pentru Bihorean, căci să zice, toate pământurile sunt în mâna marilor proprietari, țaranul este un proletar neomeneste exploatat. Un personaj din cel mai înalt cerc al societății ne spune odată, că a fost în Biharia la vânat și nicăieri n'a aflat o populație atât de săracă, afară de a rutenilor, dar spune, că la episcopia rom. catolică și la alți proprietari din Bihor s'au făcut îngrijiri în interesul muncitorilor. Iată ce îngrijire s'a luat.

Să zice, că poporul n'are nici aranzi arătoare, nici pășunat, nici fabrici unde să-și câștige pâinea de toate zilele, și statul nu intrevine pentru crearea resurselor de câștig pentru biata populație lăsată în drumuri. Adevărat, că cercurile guvernatoare și feudale n'au dat îngrijirea cuvenită popoului, care să sbate ca peștele pe uscat în lupta de rassă. Dar uite, că în Boemia lupta de rassă este mai înverșunată decât ori unde și din aceasta luptă de rassă a răsărit înflorirea economică a cehilor. Iată o țară tot atât de muntoasă ca și Biharia din care însă cultura economică a făcut un raiu pământesc și Boemia prăpădită odinioară astăzi este socotită de visteria Austriei. La noi ruteanul pierde de foame pentru că n'are cultura sa economică, iar în Bucovina merge înainte și scoate din moșie pe român, pentru că acolo are cultură superioară economică. În Ardeal românul își face punte în

munte și formează un inel de aur în jurul sașilor privilegiați, pentru că își are cultura lui economică tinăra dar vânjoasă și capabilă de concurență. Un popor nu poate trăi din cerșitorie, cu atât mai puțin din cerșitoria dela detentorii vitregi ai pământului.

Nu stă dar teoria, că în lupta de rassă succumb popoarele economicește ci din contră, că chiar în aceea luptă se oțlesc puterile productive. În lupta economică forța puterilor intelectuale și fizice răsbește. Succumbă numai poporul care n'are cultură. Chestiunea economică este chestiune culturală.

Să fim sinceri și să ne cunoaștem greșelile noastre. Noi suntem aceia, cari nu ne-am împlinit datoria față de popor, nu l'am organizat economicște. Nu din lipsă de iubire de neam, pentru că s'au adus mari jertfe pentru instituțiuni culturale menite a da intelectuali: gimnaziul din Beiuș cu internatele unite și neunite; stipendii pentru tineri; Reuniuni de cântări, coruri; cu un cuvânt totul ce s'a putut. Și s'a făcut aceasta așa pentru că sub cultură înțelegem numai honoratismul. Nu ne-am dat seamă însă, că există și o cultură economică care dă vigoarea unui neam.

Dar băncile? — veți zice. — Banca este izvor de ajutorare pentru popor, acolo, unde poporul are o cultură economică, face negoț și-și validează rațional rodul muncii sale. Uite de pildă în Ardeal ori în părțile arădane. Unde însă lipsește aceasta cultură economică a popoului, acolo banca e pârjol, pentru că cu banul ei promovează datoria și prin ea distrugerea economică a popoului. Alta este a lua împrumuturi fructificatoare în negoț ori a le îngropă în butoaiele de vinars ale arăndașilor.

Biharia de astăzi este și alcoolizată, credem noi, din pricina trailului rău, pentru că alcoolul este umbra sărăcii. Din aceasta prăpastie să poate mântui numai prin o regenerare economică și poporul astfel regenerat va prospera la adăpostul băncilor, dar fără senz economic banca e protectoara desființării unui neam.

Episcopia unită din Oradea-mare dispune de un colț de țară și nu aflăm pe acel vast teritoriu nici o întocmire economică, n'a contribuit cu ni-

mic la educația economică a poporului. Și ar fi putut înființa vr'o școală agronomică ori industrială, care să fie pârghia dezvoltării economice a țaranului. Avea puțința de a iniția și organizarea de tovărășii, dar n'a făcut nimic pentru cultura economică a populației.

Noi n'aveam acelea mijloace, dar am neglijat aceea ce aveam, școala, care numai de mărturie o susțineam. Am încredințat școlile în mare parte oamenilor necvalificați, cari numai cu numele erau învățători. Controlul acestor dascăli — onoare excepțiilor — constă din turneul protopresbiterilor la examine făcute la botul calului. Știm cazurile, cum protopopul din drum chiemă epitropul de-i dădea cvita diurnei și cu atâta eră examenul isprăvit. Iar când veniau rapoartele la sinoadele eparhiale erau umflate de cifre fictive, în tot anul aceiași circulație de cifre. — Vorbim despre timpurile trecute.

Pe lângă toate acestea, e taina fostilor protopopi, cum, dar destul, că acești pseudodascăli erau mutați din an în an, ca corturarii. Și n'au fost nici între noi bărbați, cari să suplinească aceste omisiuni ale cercurilor oficioase, așa un mic Tordășan ori Osvadă, care cu capitalul lui intelectual să pună la cale insoțiri industriale și agricole, căci toți eram cu ochii țintiți la columna lui Traian și nu vedeam vatra arsă din casa noastră.

Aceste omisiuni să răzbună acum amar asupra noastră, massa aceea inertă de popor a ajuns în gura morții din vina noastră.

Insufletețirea aceea a iubirei de neam, care atât de frumos să manifestează în Oradea-mare și în Beiuș, ca centre culturale, e pentru tot ce este românesc, trebuie să o transpunem acum și pe terenul economic, să creăm instituțiuni economice pentru emanciparea economică a poporului.

La vale publicăm un fragment din activitatea economică ce să desfășură în Orăștie. De ce nu s'ar putea face aceasta și în Biharia? Insistăm pentru constituirea unei Reuniuni agricole în Biharia. Aceasta Reuniune e o necesitate imperativă pentru organizarea economică a poporului.

Să dau astăzi stipendii pentru toate clasele intelectuale. Tot la vale veți afla, că sunt și cursuri de specializare în tovărășiile economice, las să urmeze acum și aceste stipendii, să ne formăm organizatori economici pentru popor, căci la aceasta se recere nu numai inimă ci și înțelegere specialistă.

Tipetul de durere din Biharia a adus rândul culturii economice și la noi. Plătim scump aceasta întârziere, dar bine că a venit și așa sângerață.

Toate sunt înzădar, noi nu ne putem susține poporul decât prin cultură economică, — a cui este cultura, acelaia este țara!

Tovărășiile.

Consistorul nostru diecezan a inițiat în conferințele preoțești propaganda pentru îngrijirea de bunăstarea poporului prin sulevarea chestiunilor sociologice.

În ramul acesta economic ostenește de mult domnul Vasile C. Osvadă, directorul băncii »Agricola« din Hunedoara, care face propagandă viie pentru »Tovărășii« prin organul »Tovărășia« din Orăștie. Acest organ ne spune cum »Reuniunea proprietarilor de vite« din Orăștie a obținut aprobarea statutelor sale, după ce a depus cautiunea de 200.000 coroane, cât cere legea comercială. Aceasta Reuniune își estinde activitatea peste toată țara, pentru sprijinirea cultivării vitelor și asigurării contra pagubelor în vite.

Ar fi de dorit, ca preoțimea și învățătorimea noastră să se intereseze de aceasta mișcare și să-și procure statutele din Orăștie pentru a putea face propagandă în cercul lor de activitate, anume în locurile unde plugarii nostri să ocupă cu vilticultura. Tipăriturile cari privesc Reuniunea să află gratuit la Direcțiunea Reuniunii în Orăștie.

După felul acestei organizări se fac și alte tovărășii pentru ajutorul reciproc în diferitele ramuri de cultură locală, ca aceea ce nu poate face singuraticul să facă cu puteri unite obștea.

Scopul Reuniunii din Orăștie este:

1. Asigurarea vitelor contra orice pagubă ce să ivește în afară de voia și vina proprietarului vitelor.

2. Să sprijinească și să ajute cultura vitelor și prin aceasta a întregii economii a membrilor Reuniunii.

3. Ca să ajungă mai bine aceste scopuri, Reuniunea va mijloci și va arândă pășuni; va mijloci procurarea și vânzarea de gunoi meșteșugit; va vinde și va împărți în cinste vite de prăsilă (vacii și tauri de soiu); va aplică veterinari, cari să dea sfaturi și ajutoare gratuite și, în sfârșit, va întreprinde tot ce ajută economia de vite.

Asigurarea însăși se face după anumite condiții întărite de tribunal. Pentru o mai bună orientare, că despre ce este vorba, reproducem acele condiții publicate în nrul 11—12 al »Tovărășii« din Orăștie:

CONDIȚIILE

(invoielife) pentru asigurarea vitelor la »Reuniunea proprietarilor de vite din Orăștie«.

§. 1.

Asigurați pot fi numai membrii Reuniunii.

§. 2.

Pentru asigurare să primesc numai vite cornute (boi, vaci, viței și bivoli) — trecute peste 6 luni, dar cari n'au împlinit încă 12 ani.

§. 3.

Despăgubirea este de 80⁰/₀ (80 coroane din 100 de coroane), dela prețul adevărat ce l'a avut vita înainte de nenorocire.

Acest preț numai așa să ia de temei la despăgubire, dacă nu trece peste suma asigurată.

§. 4.

Vite bolnave, ori slăbite de tot, nu să primesc la asigurare.

Vitele din comune bintuite de boale lipicoase, — numai după trecerea alor 30 zile dela statorirea oficială a încetării boalei, — să primesc spre asigurare și să despăgubesc.

§. 5.

Despăgubirea să dă când moare vita, când să schilăvește, ori când a fost trebuincioasă tăierea ori vinderea siluită a vitei, toate pricinuite în afară de vina proprietarului.

Pagubele pricinuite prin foc, numai atunci nu să plătesc, când vitele, păgubite n'au fost asigurate și altcum, și când numărul acelor nu trece peste 5 la un proprietar.

Tăierea ori vinderea siluită să poate, în afară de porunca organelor administrative, — numai cu învoirea direcțiunii Reuniunii.

Pe timpul transportului (dusului de pildă pe tren sau și altfel, la depărtări) și pe vremea jugănitului — nu să dă despăgubire.

§. 6.

Fiecare membru e dator să-și asigure toate vitele cornute, trecute peste 6 luni, aflătoare în curtea sa. (Altfel n'ai putea ști care din ele sunt asigurate și care nu!). Dacă retace vite, perde dreptul de despăgubire.

§. 7.

Ori-ce schimbare în numărul vitelor, fie aceasta prin cumpărare ori vnzare, prin schimb, strămutare ori înmulțire, — sub pedeapsa pierderii dreptului de despăgubire, trebuie înștiințată prin comitetul grupului la direcțiune, cel mult în 3 zile.

§. 8.

Pentru controla prețului vitelor asigurate, în interesul lor, membrii să obligă ca în fie care an să înștiințeze la direcțiune prețul schimbat al vitelor.

Această înștiințare să mai face încă de două-ori în fiecare an: în luna martie și octombrie, cu atât mai mult, cu cât peste valoarea asigurată, despăgubiri nu să plătesc.

§. 9.

Fiecare asigurat e dator să plătească:

I. la intrarea lui ca membru:

a) o taxă de înscriere de câte 1 coroană până la fiecare una mii cor. ce asigură:

b) câte una cor. pentru fiecare quotă (acție) semnată, ca rata întâie din ea.

c) taxa unui caz de pagubă.

II. în decursul asigurării:

Membrii asigurați numai atunci plătesc taxe de asigurare, când s'a întâmplat caz de pagubă în lăuntru grupelor (cercului) de care să țin.

Abatere dela asta e numai pe timp de epidemii (boale ce bintue greu în alte despărțăminte), când mai mai multe grupe ori întreagă Reuniunea să contopesc (și ajută cu toții despărțământului cu boala, deși cu părți mai mici ca de regulă).

§. 10.

Taxa de asigurare să plătește după suta din valoarea asigurată și nu după capetele de vite.

Mărirea taxei să deosebește după mărirea grupului.

Ca temei de socoată să ia:

4 (patru) fileri după 100 coroane de valoare de vite asigurate, — când valoarea tuturor vitelor aparținătoare grupei, să urcă la suma de 1 milion coroane.

Când suma valorii vitelor din o grupă nu dă 1 milion coroane — taxa de 4 fileri să multiplică în asemănarea scăderii samei asigurate în grupă, față de grupă cu valori de 1 milion cor.

(De pildă: Dacă grupa e numai de o jumătate de milion (de 500 mii cor.) să plătesc 8 fileri după suta de cor.; dacă e numai de 250 mii cor., să plătesc 16 fileri).

§. 11.

Taxele de asigurare să plătesc numai în caz de despăgubire și să adună dela membri prin omul de încredere al reuniunii în fiecare comună, — fie caz de caz, fie odată pe lună, după cum sunt împrejurările locului.

Direcțiunea însă are drept ca, la cazuri mai mici, să nu rânduie adunarea, ci să acopere pagubele din fondurile ei, — întrucât aceasta sufăr.

§. 12.

În caz de schimbare în statul vitelor — întrucât proprietarul înștiințează la timp această schimbare, — direcțiunea primește vita nouă, cumpărată ori schimbată, în locul celei vândute ori date în schimb.

În acest caz însă, membrul e dator să plătească de fiecare schimbare o taxă de 40 fileri.

§. 13.

Cu încetarea dreptului de membru, încetă ori-ce fel de îndreptățire la despăgubire ori la averea Reuniunii.

§. 14.

Când în un despărțământ (grupă) s'a ivit epidemie, (boală molipsitoare ce potoape tare), la hotărârea direcțiunii, când aceasta o află de bine, să contopesc 2 ori 3, sau mai multe grupuri (despărțăminte) într'unul, și atunci toți membri grupelor contopite plătesc pagubele întimplite, cu așa taxe însă, ca întreagă suma adunată pentru un caz, să nu treacă peste suma ce să adună între împrejurări regulate (Adecă: Fiindcă 2 ori 3 despărțăminte împreunate plătesc paguba: taxa va fi de 2—3 ori mai mică decum era pe un despărțământ).

În caz de epidemie mare: întreagă Reuniunea poate fi contopită în o singură grupă, (ajutind astfel toate despărțămintele pe cel lovit de nenorocirea potopeniei în vite, — după indemnul iubirii de-apropelui: „azi ție, mâne mie“!).

§. 15

Proprietarul vitelor asigurate e dator să înștiințeze prin comitetul ori barbatul de încredere al locului, —

cel mult în 12 ore, ori-ce îmbolnăvire ori nenorocire ivită între vitele asigurate.

Întrelăsarea acestei înștiințări atrage după sine pierderea dreptului de despăgubire.

§. 16.

Proprietarul e dator să îngrijească vitele asigurate și când sunt sănătoase, dar mai ales când sau bolnăvit.

E dator să urmeze aspru toate îndrumările Direcțiunii date de-adreptul ori prin comitet ori prin bărbații de încredere. Tot asemenea e dator să supună vita bolnavă lecuirii veterinarului și îndrumărilor de-regătoriilor.

Neimplinirea ori nesupunerea la aceste rânduieli, trage după sine pierderea dreptului la despăgubire.

§. 17.

Purcederea de despăgubire e următoarea:

În urma înștiințării proprietarului de vite care a avut o pagubă, direcțiunea de-adreptul ori prin deregătorii săi, — trimite la fața locului doi bărbați de încredere, aceștia cercetează și află starea faptului și după aceea fac propuneri direcțiunii de-adreptul ori prin deregătorii săi, că ce să se întâmple cu vita nenorocită: să fie ea vindecată mai departe, vândută ori tăiată?

Hotărârea direcțiunii, fie făcută de-adreptul, fie prin bărbații de încredere, e cu totul obligatoare pentru proprietarul vitei nenorocite, care trebuie să o împlinească fără amânare!

§. 18.

Valorizarea, tăierea, ori îngroparea vitei moarte, să face pe cheltuiala proprietarului.

Întru-cât sunt părți valorizabile (de preț), din suma căpătată pe acelea, mai întâi să scot cheltuielile avute cu valorizarea.

Proprietarul are întietate la cumpărarea părților ce să pot folosi (valoriză), din vită.

§. 19.

Când paguba s'a întâmplat, direcțiunea, de-adreptul ori prin trimișii săi, prețuiește vita păgubită. La prețuire și pagubașul poate trimite 1 ori 2 pricepători, care au vot consultativ (sfătuitor),

Întru-cât proprietarul nu e mulțumit cu prețuirea, — are drept să pună la îndemâna direcțiunii o a doua comisie de prețuire, să înțelege pe cheltuielile sale proprii.

Dacă prețuirea celor două comisii nu să potrivește în sumă — direcțiunea ia mijlocia dintre prețuiri, care nu poate fi mai mare decât suma asigurată.

§. 20.

După vădirea pagubei, facerea prețuirii și aflarea în regulă a pierderii, Reuniunea e dator să dea păgubitului 80% din prețul statorit al vitei păgubite — și anume: numai decât, ori cel mult în 14 zile.

Părțile valorizabile (ce să mai pot folosi ori vinde) a vitei, trec în proprietatea Reuniunii, care le folosește cum poate mai bine.

§. 21.

Îndreptățirea la despăgubire înceată:

a) prin încetarea dreptului de membru;

b) dacă paguba s'a întâmplat prin războiu, răzcoală, potop ori cutremur de pământ.

La pagube pricinuite prin foc, fie acela aprindere ori venite din trăznet, dacă vitele au fost asigurate altcum, ori numărul lor la un singur proprietar trece peste 5.

c) dacă paguba s'a întâmplat din vina proprietarului ori a membrului din familie și din a servitorului;

d) dacă proprietarul n'a împlinit ori-care din condițiile (legămintele) acestea și din rânduielile statutelor:

e) dacă înștiințarea boalei și a pagubei n'a făcut'o la timp;

f) dacă membrul nu a plătit taxele și sumele cu care datorește Reuniunii;

g) dacă vita a fost bolnavă, când a înștiințat'o pentru asigurare.

§. 22.

Pentru vitele înștiințate și primite la asigurare, să poartă foite în regulă, care la caz de neînțelegere slujesc ca jumătate dovadă.

§. 23.

Răspunderea pentru pagube o poartă Reuniunea începând cu ziua când proprietarul-membru a căpătat înștiințare, că vitele lui sunt primite la asigurare, întrucât și taxele obligate sunt deja plătite. Căci altcum purtarea răspunderii începe cu ziua din care el și-a plătit la Reuniune taxele prescise.

§. 24.

Aceste condiții de asigurare formează partea întregitoare a Statutelor Reuniunii.

Frumusețile creștinismului.

de

Fr. R. de Chateaubriand.

(Urmare.)

Iisus Hristos apăruse între oameni plin de har și de adevăr. Autoritatea și blândețea cuvintelor lui atrăgeau pe oameni. El veni-se, pentru a fi cel mai nefericit dintre muritori; — toate minunile le făcea pentru nenorociți și suferinzi. Minunile lui — zice Bossuet — au mai mult caracterul bunătății decât al forței. — Pentru a infiltra învățăturile sale în inimile omenesți și pentru a le face înțalese slabelor priceperi, a folosit procedeul de a învăța prin parabole și pilde.

În peregrinările sale prin ogoare, livezi și lanuri dă dumnezeieștile sale învățături după rostul obiectelor, cari se înfățișează contemplațiunii sale. Când privește la florile câmpului, îndeamnă pe ucenicii săi să creadă în providința care susține micile flori și hrănește paserile ceriului. Când vede roadele pământului învață: să judecăm pe om după faptele sale. I-se aduce un copilăș, îndeamnă la nevinovăția inimii. Se găsește între păstori, își dă șieși numele de *păstor al sufletelor*; se prezintă pe sine în imaginea aceleia, care pe umere ridicându-o aduce acasă oaia cea rătăcită.

Primăvara poposește pe un deal ori pe o colină, și ia din lucrurile împrejmuitoare material și îndemn, pentru a învăța mulțimea care îl incunjură. Din mijlocul acestei mulțimi de popor sărac și nenorocit ia el fericirile: *Fericiti ceice plâng! Fericiti ceice flămânzesc și însătoșează!*

Aceia cari urmează vătăturilor sale — și aceia cari le nesocotesc, — se aseamănă cu doi oameni, cari clădesc două case. Unul clădește pe stâncă, celalalt pe năsip mișcător. După unii tâlmăcitori Iisus când vorbea în chipul acesta arată un sat înfloritor, așezat pe vârful de colină de dincolo, apoi arată spre altele dela poalele colinei, cu colibe distruse de inundație.¹⁾ Când cerea apă dela femeia samarineană, — își desvoltă învățătura sa în frumoasa icoană a unei ape vii.

Dujmanii furioși ai lui Iisus Hristos nici când n'au îndrăsnit să pună mâna pe divina lui persoană. *Celtus*,²⁾ *Julian*, *Volusian* recunosc minunile lui iar *Porphyrius* narează, că până și oracolele păgâne îl numesc de bărbat vestit prin cucernicia sa.³⁾

Tiber voia să-l pună între zei. După *Lapridius*⁴⁾ *Hadrian* a lăsat să i se ridice templu, iar *Alexandru Sever* se închină lui între icoanele sfinte ale spiritelor lui Orfeu și Avram *Plinius* (cel tiner) a făcut o celebră depoziție despre nevinovăția primilor creștini, cari au urmat exemplul Mântuitorului.

Nu există în anticitate nici un învățat, căruia se nu i se fi adus nici o invinuire. Chiar și patriarhii aveau greșeli. *Singur Hristos a fost fără pată*. El este copia cea mai strălucită acelei mai desăvârșite frumuseți, care stăpânește în tronul din ceriu.

Curat și sfânt, socotit din Domnul, suflarea lui eră numai iubirea de Dumnezeu și de oameni; prin maiestatea spiritului său eră incomensurabil superior peste strălucirea cochetă a lumii; pe drumuri pline de suferințe urmărea el marea operă a mântuirii noastre, și necesită pe oameni prin curățenia și superioritatea virtuții sale, să-i primească învățătura și să-și ia un model pentru o viață, pe care se simțeau nevoiți să o admire.

Caracterul lui eră drăgălaș, deschis și gingaș, — dragostea lui fără hotar. — Apostolul ne dă despre aceasta o succintă lămurire: *pe unde străbătea îndeplinea binefaceri!* În fiecare clipă a vieții lui ne luminează plecarea lui în fața voinței lui Dumnezeu. El cunoștea, — el iubiă prietenia. Omul pe care l-a ridicat din mormânt — *Lazar*, a fost prietenul lui. Pentru acest puternic sântământ al vieții a făcut cea mai mare minune a sa. Iubirea de patrie ni-l prezintă, ca un model al său. „*Ierusalime! Ierusalime!*“ strigă el îndurerat, cântărind grozavul destin, de care eră amenințată această cetate, — „vai, eu am voit să adun în jurul meu copii tăi, dupăcum găina își adună puișorii sub aripe! Dar tu nu ai vrut-o.“

Din înălțimea muntelui Olivilor trist își îndreaptă ochii spre orașul condamnat la distrugere îngrozitoare pentru fărădelegile sale, și nu-și poate reține lacrimile. *El privea cetatea* — zice Apostolul — și plângea. Nu mai puțin remarcabilă este tolerența lui. Când ucenicii săi îl rugaseră să facă să cadă foc pe așezările samarinene unde lui i s'a hărăzit primire ospitalieră, — a răspuns cu amărăciune: *Voi nu știți ce cereți!*

Dacă Fiul omului s'ar fi pogorât din ceriu pe pământ înzălat cu toată puterea sa, fără îndoială, puțină osteneală i-ar fi trebuit, ca să practice toate acele mari vârtuți și să îndure suferințe atât de numeroase; — dar tocmai într'aceasta este nemăsurata glorie a tainei: ca Hristos a simțit durerile, că inima lui s'a frânt, ca inima unui om, — și totuși nici când nu s'a

putut zări întrânsul un semn de mânie, decât contra împietririi inimii și punibila lipsă de simțământ.

Neconținut repetă îmbărbătarea: *Iubiți-vă între voi!* — *Tatăl meu* — esclamă el între mâinile slugilor, călăilor sei — *o tatăl meu, iartă-i pe ei! Ei nu știu ce fac!* Ajuns a părăsi pe iubiții săi învățacei, deodată i-au năpădit lacrimile din ochi. El simțea toate ororile gropii, toată groaza și suferințele crucii. Sudoare de sânge îi picură peste obraji cerești, — el nu se plângea, că l-ar fi părăsit Tatăl său ceresc.

Când ingerul i-a întins păharul suferinții, el a zis: Părintele meu! lasă să treacă acest păhar! — dacă totuși trebuie să-l beau: atunci să fie nu a mea, ci voia ta. Atunci i-a scăpat buzelor lui vorba aceea, care este expresia celei mai cumplite dureri: *sufletul meu e tulburat până în moarte*. Ah! când cea mai curată morală, când în lupta aprigă contra nebuliei dominante și superstițică și pentru alinarea suferințelor omenești s'a devotat pe de-a întregul o viață, sunt dovezi de divinitate, — cine s'ar mai încumeta să conteste dumnezeirea lui Iisus Hristos?

El a fost exemplul (modelul) tuturor virtuților. Prietenia îl vede ațipind la pieptul lui Ioan al său. Suferința resemnată îl admiră, în judecata adusă asupra femeii desfrânate. Pietatea e mângăiată, când el binecuvintează lacrimile. Prin dragostea lui pentru copii se desvălesc nevinovăția și curățenia inimii lui curate. Tăria sufletului strălucește între martirii, și ultimul lui oftat, — este un suspin al îndurării.

(Va urmă).

Emil

sau

Despre educațiune

de

J. J. Rousseau,

tradus de

Ioan Ardelean, inv.

Cartea II.

— Urmare. —

Iar aci vom reveni asupra practicei. Am mai zis deja, că băiatul să nu primească ceva pentru că el a dorit, ci fiindcă are lipsă de lucrul respectiv; că mai târziu să nu facă nimic din supunere, ci din absoluta necesitate. Cuvintele „supunere“ și „poruncă“ trebuiesc șterse din vocabularul copiilor, cu atât mai vartos cuvântul „datorință“ aceste din contră: „vigoare“, „necesitate“, „neputință“ și „forță“ să ocupe mai mare teren în acela.

Înainte de periodul înțelegerii e cu neputință a-procură nici o idee despre legi morale și nici despre raportul social; prin urmăre trebuie să încunajurăm folosirea acelor cuvinte, cari esprimă noțiunea acelorora ca să nu împreune înainte de vreme vreun înțeles greșit la acela, ce mai târziu nu știu sau nu putem să coregem. Cea dintâiu noțiune greșită care se asimilează în mîntea lui pune baza nenumăratelor greșeli și erori. La aplicarea acestui prim pas chiar pentru aceasta trebuie să fim foarte precauți. Să luăm măsuri astfel, ca până atunci, până când băiatul este susceptibil numai pentru lucruri senzuale, ideile lui încă să se grupeze numai în jurul obiectelor cari cad sub senzuri. Trebuie se insistă numai pentru a-ee, ca să se facă cunoscut numai cu lumea senzuală, de altcum puteți fi siguri, că sau nu se vor supune deloc cuvintelor voastre sau că din expunerile voastre morale vor abstrage

¹⁾ Fortiu anthe frath ofthe christ. relig. p. 218.

²⁾ Origines contr. Celsum I., 11.

³⁾ Tert. Apolog. 11.

⁴⁾ In Alex. Sever c. 4.

un astfel de lucru ciudat, despre ce voi nici n'ați visat și ce nu-l veți putea scoate niciodată din capul său.

Cu băieții *a rezonă*, acesta *a fost marele principiu alui Locke* și acest principiu își are și azi valoarea. Și totuși judecând după rezultatele obținute printrânsul nu se arată prea acomodat ca se credem în ființa lui corectă. Eu din parte-mi nu cunosc ceva mai absurd, ca acei băieți cu cari s'au substilizat mult. Dintre toate forțele spirituale chiar rațiunea e aceea, care — ca suma tuturor celorlalte — se desvoaltă mai greu și mai târziu; cum se poate așadară prin aceea a desvolta aceste? Scopul final a educațiunii bune e, ca să educăm om cu rațiune; așadară dacă am voi a educă pe cineva prin judecată aceasta ar însemna atâta, ca începerea *educațiunii la fine*, respective a întrebuița opul însuși ca un mijloc a aceleia. Dacă băiatul ar dispune de atâta maturitate, cât e de lipsă pentru însușirea expunerilor raționale, atunci nu ar fi avizat la educațiunea noastră rațională. Aceasta procedură este a-se abandonă de altfel și pentru acea, deoarece dacă nu conversăm cu băiatul în limba amăsurată priceperii lui se deprinde la așa ceva, ca să se lase a fi îndestulit cu cuvinte fără nici un rost; că aceea ce ti zic, par'că o supune aprofundării; ca să-și închipuiască a fi mai înțelept decât învățătorul său; ca să fie polemic și renitent, în așa mod, că tot aceea ce au presupus a ajunge prin desvoltarea rațiunii se poate ajunge adevărat numai prin desvoltarea curiozității și fudulității.

Iată un *exemplu de instrucțiune*, la cari se pot deduce toate lecțiunile moralei — cari le distriubuiesc băieților și cari pot fi distribuite.

Învățător: Nu e permis a face aceasta.

Băiat: Și pentru ce nu e permis a face aceasta?

Învățător: Pentrucă atunci ai săvârși un rău.

Băiat: Rău? Ce însemnă aceea „a săvârși rău“?

Învățător: A face aceea ce este oprit.

Băiat: E periculos a face aceea ce este oprit?

Învățător: Da, pentrucă te-ar pedepsi fiindcă nu ai fost ascultător.

Băiat: Așadară voi fi precaut ca să nu știe nimenea.

Învățător: Dar te vor pândi.

Băiat: Mă voi ascunde.

Învățător: Te vor lua la interogator.

Băiat: Atunci voi minți.

Învățător: Dar nu e iertat a minți.

Băiat: Pentru-ce nu e permis?

Învățător: Pentru a minți e păcat etc.

Iată neîncunjurabila *sferă greșită*. Oare nu sunt aceste esperințe teribile? Sunt curios a ști, cu ce altceva s'ar putea substitui aceasta formă dialogică. La tot cazul însuși Locke ar veni în confuzie din pricina acestora. A cunoaște binele și răul, a cercetă cauzele datorinței omenesti nu e lucru așa ușor.

Natura voiește ca băieții să rămână numai băieți, înainte de a fi oameni maturi. Dacă contemplăm aceasta ordine naturală vom primi un fruct care va fi forțat în mod artificial a se coace fără vreme care nu va avea nici suc, nici gust și nici miros durabil; prin aceasta am avea înțelepți tineri și băieți bătrâni. Viața copilărească e de o natură caracteristică cu privire la vedere, cugetare și simțire; nimic nu poate fi mai necorect, ca și când au voi să înlocuim acest fenomen prin al nostru. Eu chiar așa de puțin pot să pretind dela un băiat de zece ani să știe a raționă, ca în aceasta etate să aibă o înălțime de 5 coți. Dar la ce ar servi rațiunea în acest period de viață. Rațiunea e localizătorea forțelor trupesti, dar băiatul e cu mult mai neputincios, fărăca să aibă lipsă de acest localizător.

(Va urmă).

CRONICA.

Post de profesor. Consistorul diecezan din Caransebeș publică concurs pentru ocuparea unui post de profesor la catedra de istorie universală și geografie la institutul pedagogic diecezan. Terminul de concurs până la 29 dec. v. 1909.

Școala industrială, susținută de Reuniunea femeilor române din Sibiu, între alte lucruri frumoase pregătește și odăjdii, aplicând și la acestea numai motive originale românești. Materialul ce se întrebuițează la pregătirea odăjdiilor e de calitate cea mai bună. Preoții noștri ar face un lucru de laudă, dacă având trebuință de odăjdii s'ar adresă cu comanda lor către școala amintită (Sibiu, Str. Schewis nr. 15). Suntem deplin încredințați, că cu odăjdiile pregătite de școala industrială vor fi mulțamiți, fiind și mai frumoase și mai durabile ca cele confecționate de fabricile străine, cari nu se uită decât la câștig. Reuniunea femeilor române din Sibiu, prin confecționarea de ornate bisericesti nu umblă după câștig, scopul ei este a da ocaziune bisericilor noastre, ca să se provadă cu ornate frumoase și trainice și a introduce pretutindenea motivele de artă românească. Fără îndoială un scop nobil, care merită toată atențiunea din partea preoțimii noastre de ambele confesiuni.

Necrolog. În momentul când să punem foaia sub tipar, primim trista veste despre încetarea din viață a fericitei în Domnul, văduva *Maria Ciorogariu*, bătrâna mamă a directorului seminarial și redactorului organului nostru, P. C. Sale dlui Roman R. Ciorogariu. — Despre tristul caz lăsăm să urmeze necrologul ce ne-a sosit:

Cuprinși de nemărginită durere aducem la cunoștință trecerea din viață a neuitatei noastre mamă, soacră și bunică *Maria Ciorogariu*, născ. Bontilovicu, urmată după împărțășirea cu s. taină a cuminecăturii, în al 98-lea an al etății, 5/18 decemvrie a. c. Rămășițele pământesti ale scumpei defuncte se vor așeză spre vecinica odihnă în 6/19 dec. a. m. Pecica-română, la 5/18 decemvrie 1909. — Fie-i fărâna ușoară și memoria binecuvântată! — Cristina și Emilia fiice, Romul fiu, Terezia Iercan cu soțul Ioan Iercan, Gabriela Brădean cu soțul Dr. Atanasiu Brădean, Adriana Ispravnic cu soțul Dr. Sever Ispravnic, Florica Burdan cu soțul Dr. Teodor Burdan. Elvira Ardelean cu soțul Alexiu Ardelean, Aurel Ciorogariu cu soția Cornelia n. Iancu, Nicolau Codrean, Eugen, Sabin, Romul, Stella, Valeria, Ștefan Ciorogariu nepoți și nepoate. Ioan Codrean și Constantin Bodrogian gineri, Ileana Ciorogariu noră, Aurelia, Tudor, Mircea, Nerva Iercan, Sabin, Salvator Brădean, Letiția Sever Ispravnic, Viorela, Livia, Florica, Stella Burdan, Iustin Ciorogariu strănepoți și strănepoate.

Întristata familie primească sincerile noastre condolențe.

Necrolog. Subscrișii cu inimă dureroasă aducem la cunoștință rudeniilor, amicilor și cunoșcuților, că iubita noastră soție și mamă: *Ecaterina Nagy* n. Crăciun preoteasă în Roit după grele suferințe împărțășită cu

S. taine în etate de 68 ani, căsătorită 48 în 4 dec. n. a. c. seara la 7 ore și-a dat sufletul în mâinile Creatorului; înmormântarea i-s'a făcut în 7 dec. n. la orele 10 a. m. dela casa proprie în cripta familiară. — Fieți țerina ușoară și memoria binecuvântată! — *Iosif Nagy* ca soți, Maria ca fiică.

Mulțămită: Subscrisul prin aceasta aduc cele mai sincere mulțămiri: P. O. D. protopop tractual, *Nicolae Rocsin*, Stimaților și iubiților mei colegi, cari mi-au făcut serviciu, precum și tuturor acolora, ca i mi-au împărtășit condolențele lor și au luat parte la înmormântarea soției mele în 7 Dec. n. a. c. — *Iosif Nagy* preot gr. or. rom. în Roit.

Tovărășii nouă. În timpul din urmă luăm știre că s'au alcătuit următoarele tovarășii românești:

„Buna“ tovarășie de credit în Măcișul-unguresc: „Dumbrava“, tovarășie de credit în Berind, „Tovărășia de Agricolă, comercială și industrială“ din comuna Gurahonț, „Tovărășia de consum și valorizare“ din comuna Telechi Recea.

Tovărășie de valorizare de bucate este alcătuită în frunțașă comună Jebel din Bănat. Presidentul tovarășiei este vrednicul *Nicolae Icobescu*.

Tovărășia are acum de vânzare 5 vagoane cucuruz. Cu bine înainte!

Școală pentru Tovarășii. Însămănătatea tovarășiiilor și puterea cea mare ce o dau aceste așezăminte vieții economice e tot mai mult prețuită de frunțașii ce chivernisesc țeri și popoare.

Și ca să fie cât mai mulți stegari bine instruiți pentru munca întovărășirii, — cu ani de zile înainte s'au deschis școli anume pentru învățatura trebilor de tovarășii. Cea mai de frunte din aceste școli să află în țara nemțească, în orașul Darmstadt

Acum Reuniunea tovarășiiilor din Austria a hotărât să deschidă în Viena o astfel de școală. După această hotărâre în luna ianuarie 1910 să va deschide în Viena o școală de 3 luni, în care tănării muncitori în breazda economiei să poată învăța trebile tovarășiiilor. În această școală să va învăța în limba nemțească următoarele studii: „Istoricul, țința și organizația tovarășiiilor agricole“; Noțiuni de drept; Dreptul tovarășiiilor; Contabilitatea (socoțile) tovarășiiilor. Dări și provente; Mercologia agricolă. Finanțe și credit. Aritmetica comercială. Corespondența pentru tovarășii. Tren și tarife. Alcătuirea și lucrările tovarășiiilor de credit. Valorizări și procurări prin tovarășii. Alte tovarășii. Controlul tovarășiiilor.

Cursul (școala) să începe la 1 ianuarie și ține până la 1 aprilie. Didactrul este de 30 cor.

A apărut: Credința și Morala creștinească Ca-techism carte de religiune pentru elevii școalelor populare de pr. D. Voniga. Brassó editura Librăriei Ciurcu. Preț 40 bani.

Aviz! În tipografia diecezană a apărut ca brosură: Tipicul chemării *Duhului Sfânt la adunări și la începerea anului școlar*. Se poate căpăta la Librăria diecezană din Arad cu preț 30 fil.

La librăria diecezană în Arad, strada Deák Ferencz, se află de vânzare „Liturgia lui Ioan Crisostom“, de *Nicolae Ștefu*, pentru corul școlărilor și cor mixt cu preț redus dela 5 cor. la 3 cor. exempl. + porto postal. Aceasta liturgie e cea mai ușoară și mai frumoasă pentru corurile noastre de băieți și mixte dela sate. Pe lângă toate răspunsurile liturgice, mai conține o mulțime de irmoase, pricesne — și un adaus de cântări naționale.

Tot aici și la autor (în Ecska, Torotál m.) se află și 4 colinde culese din Munții apuseni și aranjate pe note pentru cor bărbătesc și mixt de *Șt. Ștefu* în v. în Ecica. Prețul unui exemplar 2 cor. + porto. Cele mai frumoase colinde pentru sărbătorile Crăciunului.

Concurse.

Devenind vacante posturile învățătoarești dela școalele noastre parohiale din *Arad, strada săcurii și Arad-Șaga*, escriem concurs cu termin de recurs 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele împreunate cu fiește care stațiune sunt: a) salar fundamental 1200 cor., b) relut de lemne, din care se va încălzi și sala de învățământ 240 cor., c) diurne pentru adunările învățătoarești 36 cor., d) locuință și grădină în natură.

Recursele ajustate conform dispozițiilor regulamentare, adresate comitetului parohial, se vor înainta oficiului protopopesc din Arad, având recurenții a se prezenta în vre-o duminică ori sărbătoare în sfânta biserică parohială-catedrală din Arad, spre ași arată desteritatea în cele rituale.

Arad, din ședința ordinară a comitetului parohial gr. ort. român, ținută la 28 novembre (11 dec.) 1909.

Dr. Nic. Oncu,
prezident.

Iosif Moldovan,
notar.

În conțelegere cu: *Vasile Beleş*, protopop și insp. școl.

—□—

1—3

Prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în foaia oficioasă, pentru capelania temporală sistemizată prin decisul Ven. Consistor de dto 17/30 sept. 1909, nr. 6087/1909, pe lângă parohul Terențiu Petrovicu din *Țela* (protopopiatul Lipovei).

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din toate venitele parohiei și anume: a) din sesiunea parohială, b) din birul preoțesc, care se solvește din fundațiunea „Toma Galetariu“, c) din stolele legale

Alesul capelan va avea a suportă din al său dările publice, după cvota ce o va beneficia, și va avea se implinească toate funcțiunile preoțești în și afară de biserică și să catehizeze la școala conf.

Doritorii de a ocupa acest post, sunt avizați să-și subșteană recursule lor instruate conform Statutului organic și Regulamentului pentru parohii de clasa I. adresate comitetului parohial din *Țela*, pe calea oficiului protoprezbiteral din Lipova (Lippa).

În terminul regulamentar vor avea a se prezenta în vre-o duminică ori sărbătoare în sfânta biserică din *Țela*, spre ași arată desteritatea în cele rituale și oratorie.

Țela, 9/22 oct. 1909.

Victor Selcelean,
proș. adhoc.

Iosif Ștepan,
notar.

În conțelegere cu: *Ioan Cimponeriu*, adm. protopop.

—□—

1—3

În senzul rezoluțiunei Ven. Consistor gr. or. din Oradea-mare de sub nr. 2981 a. c. și pe baza incuviințării Ven. Consistor din Arad, nr. 6755, se escrie concurs repetit din oficiu cu termin de 30 zile dela prima publicare, pentru următoarele parohii:

1. *Carpești-mici* cu emolumentele: 14 iughere de pământ, bir 8 cubule și stolele îndatinat.

2. *Corbești*, casa parohială, 10 iughere de pământ, bir câte o brădie dela toată casa și ziua de lucru și stolele.

3. *Dobrești*, bir preoțesc 156 cor. și stolele uzuate.

4. *Hidiș*, pământ parohial 8 holde, bir preoțesc prețuit în 140 cor. și stolele.

5. *Luncasprie*, 5 iughere de pământ arător și 14 iughere pășune, bir preoțesc, ziua de lucru și stolele.

6. *Topa de jos*, 2 iughere pământ, bir 8 cubule și stolele uzuate.

Pentru toate acestea parohii se va cere întregirea dotației preoțești dela stat pe baza fasiunilor aprobate și conform calificațiunii respectivului ales.

Se observează, că *Dobrești* e de clasa I, *Luncasprie* de clasa a II-a, iar celelalte de clasa III-a.

În fine se mai observează, că la caz dacă, nu s'ar află recurenții de clasa corespunzătoare, se va cere concediu dela Ven. Consistor, ca se admită și clase inferioare — în lipsa constatată de preți.

Recursele cu documentele recerute se vor substerne la subscrisul în termenul prescris.

Pentru comitetele parohiali.

Vasilie Papp, prot. Beiușului.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea postului de învățător dela școala confesională din *Tărian* (K. Tarján) devenit în vacanță prin strămutare, să escrie concurs cu termen de recurgere 30 zile dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt: 1. În bani gata 200 cor. 2. uzufuctul alor 4 $\frac{1}{2}$ jugh. pământ prețuit în 180 cor. 3. dela fie-care casă cu pământ peste 2 holde cat. câte una măsură grâu sau bani 2 cor. 40 fil. iar dela cei-ce au case fără pământ 1 (una) măsură cucuruz sau în bani 2 cor. 4. Venite stolare 50 cor. 5. Cortel cu grădină de legume.

Alesul va avea să provadă cantoratul în biserică și se conducă școala de repetiție fără altă remunerație. Cei apți întru conducere corului vor fi preferiți.

Sarcinile publice după pământul ce beneficiază le va suportă alesul.

Pentru întregirea salariului la minimalul prescris de lege ce va recurge la stat de unde se vor cere și cvincevenalele.

Dela recurenți să poștește, ca recursesle provăzute cu documentele prescrise în § 61 din regulament și adresate com. par. din *Tărian*, să le aștearnă subscrisul oficiu protopopesc în *Oradea mare* până la termenul indicat, având în acest timp recurenții a se prezentă la biserică din *Tărian* în vre-o duminică ori sâmbătoare spre a se face cunoscut poporului și spre a-și arată desteritatea în cant și tipic.

Comitetul parohial,

În conțelegere cu: *Toma Pacala*, protopop.

—□—

1—3

În urma ordinului Ven. Consistor diecezan nr. 7329/909 prin aceasta să escrie din oficiu concurs pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresți-cantorale din *Pleșcuța*, cu termen de 30 zile dela prima publicare în foaia oficioasă „Biserica și Școala“.

Emolumentele incopciate cu acest post sunt: 1. Salarul fundamental în bani gata 504 cor. 2. relut de lemne 96 cor. 3. Scripturistica 20 cor. 4. Spese de conferință 20 cor. Cvartir liber cu grădină.

Să observează, ca în caz de să va atașă filia *Guravăii* cu școala la mașra *Pleșcuța*, cu cvota filei să va putea întregi salariul la 1000 cor., la din contră întregirea și

cvincevenalele se vor cere dela stat conform art. de lege XXVII. 1907.

Doritorii de a ocupa acest post, sunt poștiți, ca recursesle lor ajustate regulamentar și adresate comitetului parohial din *Pleșcuța* să le sustearnă pe calea Preaonoratului Oficiu protoprezbiteral al *Halmagiului* (*Nagyhalmagy*); având recurenții să se prezenteze în vre-o duminică ori sâmbătoare în sfânta biserică din *Pleșcuța*, spre ași arată desteritatea din cant și tipic, făcându-se astfel cunoscut și poporului.

Hălmagiu, la 1/14 dec. 1909.

Cornel Lazar,
protopresbiter, insp. școl.

1—3

—□—

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunii învățătoresți-cantorale din *Tomești*, în urma dispozițiunilor venerabilului Consistor diecezan nr. 7498/909, prin aceste să escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt: 1. Salar fundamental în bani gata 600 cor. și anume, din cassele cult. a comunelor aparținătoare: *Tomești* 170 cor., *Thiulești* 144 cor., *Strâmba* 134 cor., *Șteia* 152 cor. 2. Patru stânceni de lemne în natură. 3. Spese de conferințe 20 cor. 4. Scripturistica 20 cor. 5. Locuință cu 2 chilii și grădină. Întregirea salariului și cvincevenalelor conform art. de lege XXVII. 1907, se va cere dela stat la timpul său.

Doritorii de a ocupa acest post sunt avizați, ca recursesle ajustate regulamentar și adresate comitetului parohial din *Tomești* să le trimită Preaonoratului Oficiu protoprezbiteral în *Hălmagiu* (*Nagyhalmagy*), având totodată se se prezenteze în sfânta biserică din *Tomești* spre ași arată desteritatea în cant și tipic, făcându-se astfel cunoscuți poporului.

Din ședința comitetului parohial din *Tomești*, ținută la 20 nov. (3 dec.) 1909.

Ioan Vlad,
paroh, preș. comit. par.

Ioan Cucu,
not. comit. parohial.

În conțelegere cu: *Cornel Lazar*, protopr. insp. școl.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunii învățătoresți din *Chertiș* (ppresb) *Buteni*, prin aceasta să escrie din nou concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare pe lângă următoarele emolumente:

1. În bani gata 400 cor. 2. În naturale 840 litre grâu și 840 litre cucuruz, în preț de 193 cor. 20 fil. 3) 4 Stângini de lemne pentru învățător și 4 stângeni pentru încălzirea salei de învățământ, prețuite în 192 cor. 4. Conferința învățătorescă 12 cor. Scripturistica 8 cor. 5. Dela înmormântări mari 80 fil. dela mici 40 fil. 6) Cortel și grădină de 751 □ stângini.

Cel ales va avea să îndeplinească și conducă cântările bisericesti în sta biserică și totodată a instrua pe școlari în cântările ritual fără alta remunerațiune. Conducătorii de cor vor fi preferiți.

Doritorii de a ocupa acest post sunt avizați, ca recursesle ajustate regulamentar și adresate comitetului parohial din *Chertiș*, să-le trimită P. O. oficiu ppresbiteral din *Buteni* (*Buttyin*) având a-să prezentă în s-ta biserică din *Chertiș* spre a-și arată desteritatea în cant și tipic.

Chertiș din ședința comitetului parohial, ținută la 11/24 octomvrie 1909

Sabin Micluța
preș. com. paroh.

În conțelegere cu adm. prot. *Iuliu Bodea*, insp. școl.

—□—

2—3

Să escrie din nou concurs, pentru postul de învățător dela școala superioară gr. or. rom. din **Apateu** (ppresb. Boroșineu) cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în organul oficios.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt următoarele: a) 600 cor. solvite din cassa culturală, b) 3 stângini de lemne pentru învățător și 3 pentru sala de învățământ, c) 20 cor. pentru conferință, d) 10 cor. pentru scripturistică, e) drept de pășunat pentru 2 capete de vite, f) dela înmormântări 1 cor. iar cu „hora“ 2 cor. Locuința constatătoare din 2 chilii, cuină și un intravilan întreg. Întregirea salariului să va cere dela stat.

Recurenții cari vor alătură diplomă de conducători de cor, vor fi preferiți.

Doritorii de a ocupa acest post au ași trimite recursele ajustate și cu atestat despre eventualul serviciu de până acum pe adresa comitetului paroh. la oficiului protopopesc din Boroșjenő (com. Arad) iar pentru a-și arată dexteritatea în cele rituale sunt poftiți a se prezenta în vre-o duminică ori sârbătoare, în sfânta biserică.

Din ședința comitetului parohial din Apateu ținută în 8/21 nov. 1909

Atanasiu Popoviciu
preș. com. par.

Petru Zotișu,
not. com. par.

În conțelegere cu: *Ioan Georgiu*, ppresb. insp. de școale,

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea definitivă a postului învățătoresc dela școala confesională gr. or. rom. din Bressovaț (*Aga*), să publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post, de o camdată, adecă până la întregirea dela stat, pusă deja în vedere, sunt:

1. În bani gata 28 cor. 80 fil.; 2. 720 litri grâu, prețuit în 81 cor. 60 fil.; 3. 720 litri cucuruz, prețuit în 60 cor.; 4. 3 jugăre 695 □ pământ, parte arător, parte fânați, prețuit în 80 cor.; 5. pentru conferință 6 cor. și pentru scripturistică 4 cor.; 6. dela înmormântări de prunci sub 7 ani, 40 fil.; iar dela cei peste 7 ani câte 80 fil. și dela liturgie pentru morți 1 coroană, apoi locuința liberă cu grădină intra și extravilană de 705 □

Comitetul parohial își rezervă dreptul ca bucatele să le poate rescumpără ori și când în bani, după prețul autorit în acest concurs.

Darea după pământ are să o poarte învățătorul.

Reflectanții au să-și aștearnă petițiile concursuale comitetului parohial, pe calea oficiului protopopesc gr.-or. rom. din Belinț (Bélincz, Temes-megye) și să se prezenteze odată în lăuntru terminului concursual, în sf. biserică din Bressovaț, spre a-și arată dexteritatea în cântare și tipic.

Alesul prestează serviciile cantonale peste toți și cele dela cununii în deosebi, fără altă remunerație.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Gherasim Sârb*, pprezbiter.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea următoarelor parohii vacante se publică concurs cu termin de alegere de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Bochie-Benești de clasa a III-a, dotațiunea e: bir dela 90 căsi câte o vică cucuruz sfărâmat și ștolele îndatinat.

Hășmașiu-Urvișiu B., de clasa a II-a, emolumentele: pământ de 8 cubule, dela 35 căsi din Urvișiu câte o jumătate măsură cucuruz bir, ștolele uzuat.

Mărăuș-Secaci, de clasa a III-a, beneficiul: pământ de 8 cubule, bir dela 110 căsi câte o jumătate măsură cucuruz, ștolele îndatinat.

Pentru tustrele parohiile întregirea dotațiunei dela stat. De locuințe se vor îngriji alegânzii preoți.

Recurenții au a se prezenta la sf. biserici pentru a cântă, celebră și predică, având recursele adresate comitetelor parohiale a-le trimite la subscrisul înainte de espirarea alor 30 zile în F.-Győrös.

F.-Girișiu, la 17/30 nov. 1909.

Pentru comitetele parohiale:

Petru Serbu, protopop.

3—3

—□—

Pe baza înaltului ordin consistorial cu Nr. 7360 din anul 1909 prin aceasta să escrie din nou concurs pentru îndeplinirea parohiei a II-a din **Kurtakér**, (Curtacher) resistemizată prin conclazul Ven. Sinod eparhial cu termin de **30 de zile** dela prima publicare.

Emolumentele sunt: 1. Sesiunea dela parohia foastă în estenziunea ei de astăzi, împreună cu dreptul de pășune. 2. Unul din intravilanele parohiale. 3. Ștolele legale și eventuala întregire dela stat.

Alegândul va fi obligat a propune fără alta remunerațiune religiunea în una din școalele noastre confesionale, precum și a predică la rândul său. Alegândul va suportă regulat toate dările publice.

Deși parohia e clasificată de clasa I-ă după ce nici la a doua escriere de concurs, nu s-au însinuat reflectanți, Ven. Consistor a binevoit a admite la concurs și reflectanți cu cvalificațiune de clasa a II-a.

Reflectanții sunt obligați a se prezenta în cutare duminică ori sârbătoare în sfta biserică din Curtacher spre a-și arată dexteritatea în cele rituale și oratorie, iar recursele ajustate după recerînță, a le înaintă Prea On. Oficiu ppresbiteral din Világos (Siria).

Kurtakér (Curtacher) la 15/28 noemvrie 1909.

George Ursu,
președinte,

Adrian Ungurean,
not. com. par.

În conțelegere cu: *Mihail Lucuța*, pprezbiter insp. școl. confesional.

—□—

3—3

Pe baza ordinațiunilor Ven. Consistor diecezan din Arad, Nrii 6451 și 7101/1909, prin aceasta să escrie concurs cu termin de **30 zile**, dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“ pentru îndeplinirea stațiunei învățătoresți din *Musca*, pe lângă următoarele emolumente.

1. Salar fundamental 1000 coroane, solvind în rate trei-lunare anticipative din cassada culturală.

2. Cvarțir liber constatător din 2 chilii, culină, cămară, pivnița cea mică de sub locuință, grajd, șopru, cocini, 2 poduri, unul din cele două intravilane școlare și o cânepiște.

3. Cvinevenalele legale după serviciul ce-l va prestă alegândul în comună.

4. 10 coroane pentru scripturistică.

5. Pentru conferințele învățătoresți 20 coroane.

6. Dela înmormântările mari la cari va fi poftit 2 coroane, mici 1 coroană. De curățirea și încălzirea salei de învățământ se va îngriji comuna bisericască.

Alesul va avea a conduce fără alta remunerație ambele străni si a instrua băieții școlari în cântările bisericesti. Acei recurenți cari pot dovedi prin atestate

capacitatea de a înființa și conduce cor, să le alăture la recurs. Doritori de a ocupa acest post vor avea a-și înainta recursurile ajustate conform §-ului 61 din regulament adresate comitetului parohial din Musca (Muszka) cottul Arad. P. On. oficiu ppsc din Șiria (Világos) având a se prezenta în cutare, duminică ori sârbătoarea în sfta biserică din Musca spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Dat din ședința extraordinară a comitetului parohial gr.-or rom, din Musca la 14/27 noemvrie 1909.

George Popescu.

George Mucian,
inv. not. adh. a com. par.

În conțelegere cu; *Mihail Lucuția*, ppop, insp. școl.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc la școala confesională gr. or. rom. din **Ictar**, protopopiatul Belințului, în urma penzionării fostului învățător Virgil Amandia, se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. În bani gata 1000 cor. 2. Locuință cu 2 chilii, culină și cămară, intravilanul școalei de 800 st. □ cu supraedificatele; 3. Pentru participare la conferințe și reuniune câte 10 cor. totul 20 cor; 4. pentru scripturistica 10 cor; 5. Dela înmormântări, unde va fi poftit, 1 coroană.

Pentru încălzirea și curățirea salei de învățământ se va îngriji comuna bisericească.

Alesul e îndatorat a ține școală de repetiție, a provedea cantoratul, și a propune studiul religiunii fără altă remunerare.

Cvivevenalele prescrise de lege se compută numai după un serviciu de 5 ani neîntrerupți în această comună.

Recurenții vor înainta petițiile instruate amăsurat regulamentului și adresate comitetului parohial din Ictar, oficiului protopopesc din Belinț (Bélinecz) având a se prezenta în vre-o duminică sau sârbătoare la s. biserică spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Ictar, din ședința comitetului parohial, ținută la 12/25 noemvrie 1909.

Romul Săcoșan,
paroh, preș.

Virgil Amandia,
inv., not. com. par.

Cu consenzul meu: *Gherasim Sârb.* protoprezbiter, ca inspector școlar.

—□—

3—3

Pe baza ord. Ven. Consistor din Arad, nr. 7318 din 1909, se publică concurs pentru îndeplinirea stațiunii inv. din *Somoșcheș*, devenită vacantă prin mergerea inv. Efr. Brindea, la Cenadul Unguresc; cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Salarul împreunat cu acest post este: 1. Bani gata 600 cor. solvite în rate trei-lunăre anticipative. 2. Patru holde pământ arător, cu dreptul de pășunat. 3. Cinci stânjeni de lemne din cari se va încălzi și sala de învățământ. 4. Pentru conferință și scripturistica 30 cor; 5. Pentru curățirea salei de învățământ 25 cor. 6. Dela înmormântări, unde va fi poftit 1 cor. cu hora mortului 3 cor. 7. Locuință cu supraedificatele și jumătate grădina.

Pentru acest salar învățătorul ales va conduce clasele superioare, școala de repetiție, va provedea strana stângă cu cantoratul, va instrua elevii în cân-

tările bisericești și cu aceștia va cânta în biserică și la înmormântări.

Dela recurenți se recere cvalificația necesară pentru învățători, iar dreptul la cvivevenal față de parohie și-l poate formă numai după un serviciu de 5 ani în Somoșcheș.

Conducătorii de cor vor fi preferiți.

Recursurile ajustate cu documentele necesare, precum și cu atestat despre serviciul anterior, adresate comitetului parohial din Șomoșcheș, se vor înainta M. On. Oficiu protopopesc din Borosjenő (comitatul Arad).

Reflectanții au a se prezenta în vre-o duminică ori sârbătoare la sf. biserică, spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Din ședința com. par. din Șomoșcheș, ținută la 15/28 nov. 1909.

Simion Bulcu,
preș. com. par.

Ioan Tau,
inv., not. com. par.

În conțelegere cu: *Ioan Georgia*, ppresb. insp. școl.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea posturilor învățătoresci din *Bochie* și *Ciuntăhaz* pe baza ordinațiunii de sub nrul 2985/1907 șc. al Ven. Consistor orădan se publică concurs cu termen de alegere de 30 zile dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Dotățiunea e în *Bochie-Benești*: în bani 290 cor., 5 cubule bucate, 5 stânjini de lemne, 50 porții de fân.

Ciuntăhaz-Stoinești-Hodișel: 220 cor. în bani, 5 cubule bucate, 8 orgii lemne, 7 holde pascalău, 90 porții de fân. Intregirea dotațiunii se va cere din a statului visterie.

Reflectanți să-și înainteze recursurile adresate comitetelor parohiale, la subscrisul în F.-Győrös, până la termenul indicat, având a-se prezenta la sf. biserică spre ași dovedi priceperea în tipic și cântări.

F.-Girișiu, la 17/30 nov. 1909.

Petru Serbu, protopop.

3—3

—□—

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresci din *Ghiroda* (pprezbiteratul Timișorii) devenită vacantă prin abdicere se escrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. În bani gata 1000 coroane anual; 2. Locuință cu 2 chilii podite, culină, cămară și toate edificiile laterale; 3. Folosința grădinei de lângă școală; 4. Cvivevenalele după anii de serviciu impliniți în aceasta comună.

Recurenții au să dovedească, că posed cvalificațiunea recerută; și pentru capabilitatea de a conduce corul bisericesc, alesul va primi remunerație specială, ce i-se va da ulterior. Reflectanții vor avea să se prezente, dar nu în ziua alegerii, în s. biserică spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic. Alesul va avea să provadă gratuit cântarea bis. în strană și la cultul divin public; iar la cel privat, unde va fi poftit, are remunerație specială. Recursurile sunt a se adresa la Prea On. oficiu pprezbiteral din Timișoara-Fabric (Temesvár-Gyárváros).

Dat din ședința comitetului parohial, ținută în *Ghiroda* la 16/29 noemvrie 1909.

Comitetul parohial.

Cu consenzul pprezb. *Dr. Tr. Putici*, insp. de școale.

—□—

3—3